

Redactie:

D. Roethof-Ensing
Spinozalaan 283
Voorburg (Z.H.)
Telef. (070) 86 54 66

Administratie:

Oudegracht 152
Postbus 114
Utrecht

Versijnt
Maandelijks

Abonnementsprijs
f 3.— per jaar

november 1968
17e jaargang

HUMANISTISCHE DOCUMENTATIEDIENST

Uitgave van de Stichting Humanistisch Centrum Mens en Wereld

I N H O U D S O P G A V E

	<u>Blz.:</u>
<u>RADIO-UITZENDINGEN</u>	144
<u>TELEVISIE-UITZENDING</u>	144
<u>HUMANISTISCH VERBOND</u>	
Conferentie van 24 november	145
Mutatie bij het Steunfonds	145
Redactie-adres "Mens en Wereld"	145
<u>HUMANISTISCH JONGEREN CENTRUM</u>	
Libertijn	146
<u>STUDENTENVERENIGING OP HUMANISTISCHE GRONDSLAG SOCRATES</u>	
Adreswijziging hoofdbestuur	147
<u>HUMANISTISCH THUISFRONT</u>	
Bijdrage gevraagd (Alkmaarsche Courant)	148
Subsidie? (Brabants Dagblad)	148
<u>VAN ALLE KANTEN</u>	
Opnieuw: de gaande en komende man (Haagsche Courant)	149
(Arnhems Dagblad)	150
(Leidsch Dagblad)	150/151
(Nieuwe Apeldoornse Courant)	151
Conferentie van "Socrates" (Nieuwe Rotterdamse Courant)	151/152
(De Gooi- en Eemlander)	152
(De Friese Koerier)	152
VPRO-doelstellingen (Nieuwsblad van het Noorden)	152/153
Vier huwelijksbureaus (Trouw)	153
Geestdodend? (De Nieuwsbrief)	153/154
Kunnen Christenen ook humanisten zijn? (Het Vaderland)	154
Onthullend rapport (Arnhems Dagblad)	155
Tegen Gods wil... (De Volkskrant)	156
Priesters vragen opheffen plicht tot celibaat (Nwe. Haagse Crt.)	156/157
Echt volwassen mens schept zichzelf norm (Volkskrant)	157
Recensies uit het Parool	157/158
<u>INTERNATIONAAL NIEUWS</u>	159
Afrika	
Perzië	
Marxisten	
Zweden	
Katholieken	
Rechten van de mens	

RADIO-UITZENDINGEN

- 8/12 9.45 - 10.00 uur: Contact tussen rooms-katholieken en humanisten
m.m.v. Daniël de Lange en W. van Dooren (Hilv. I)
- 15/12 9.45 - 10.00 uur: Helmut Kober: Vriendschap en liefde (Hilv. I)
- 22/12 9.45 - 10.00 uur: A. Saalborn: De grenzen van de demo-
cratische vrijheden (Hilv. I)
- 29/12 9.45 - 10.00 uur: Gesprek tussen rooms-katholieken en humanisten (Hilv. I)

TELEVISIE-UITZENDING

- 16/12 22.05 - 22.30 uur: Democratie in Oost en West Europa; een
gesprek tussen prof.dr. J.P. van Praag
en prof. M. Marković.
Regie: Joes Odufreé. (Ned. I)

HUMANISTISCH VERBOND

The development of democracy in Eastern and Western Europe

Dit was het onderwerp voor een conferentie, die op 24 november door de Humanistische Stichting Socrates was georganiseerd. Deze bijeenkomst vond plaats in de Internationale School voor Wijsbegeerte te Amersfoort.

De inleiders waren prof.dr. M. Marković en prof.dr. B.W. Schaper.

Er waren 80 deelnemers aan deze conferentie.

Meer hierover zal men kunnen horen in een televisie uitzending via Nederland I, van 22.05 - 22.30 uur. Het gesprek zal dan worden gevoerd tussen prof.dr. M. Marković en prof.dr. J.P. van Praag.

Mutatie bij het Steunfonds

De werkzaamheden van de heer Battes zijn m.i.v. 1 november 1968 overgenomen door de heer F.C. van Soesbergen; de heer Van Soesbergen is reeds gedurende een aantal jaren bij het Humanistisch Verbond in dienst en zag zich m.i.v. 1 januari l.l. belast met het redactie-secretariaat van "Mens en Wereld" het veertien-daags orgaan van het Humanistisch Verbond.

Redactie-secretariaat "Mens en Wereld"

In nauw verband met het hierbovenstaande is m.i.v. 1 november 1968 het redactie-secretariaat verplaatst van de Oudegracht 152 te Utrecht naar Paulus Buyslaan 23 te Amersfoort.

Humanistisch Jongeren Centrum

Wij ontlenen aan de "Libertijn", "het humanisties blad voor jonge mensen":

"WIE kan zeggen wat HUMANISME precies inhoudt?
WIE kan verklaren wat voor zin het voor hem/haar-zelf heeft om lid van een humanistische groepering te zijn?
WIE is in staat zijn/haar HUMANIST-zijn te verdedigen tegen aanvallen van NIET- of ANTI-HUMANISTEN?
WIE kan een HUMANISTISCHE groep vormen en gaande houden?

DIE zal zich niet aan kunnen melden als deelnemer aan de vormingscursus, omdat dit precies de dingen zijn die behandeld worden. Mensen die zich graag in het humanisme verdiepen en die de bovenstaande vragen met "nee" moesten beantwoorden, zouden zich voor deze 2½ maand durende cursus kunnen inschrijven.

De cursus wordt in Zwolle gehouden (waar precies is nog niet bekend) omdat de mensen in GELDERLAND, OVERIJSSSEL, DRENTE, GRONINGEN en FRIESLAND altijd veel te ver van het centrum van humanistische aktiviteit af zitten. Nu is dat probleem voor hen gelukkig nagenoeg opgelost. Hinderpalen kunnen echter nog gevormd worden door de kosten * (waarschijnlijk + f 25,--) en de DATA: het weekend van 11 en 12 januari 1969, de zaterdagen 25 januari, 8 en 22 februari, 8 maart en het weekend van 22 en 23 maart. Op elk van deze dagen worden gedeelten behandeld van de volgende thema's:

1. METHODEN VAN OVERDRACHT
(in woord, geschrift en daad het humanisme duidelijk maken; persoonlijk en als groep)
2. EEN MODERN MENSBEELD
3. ANDERE LEVENSBESCHOUWELIJKE STROMINGEN
4. GROEPSBELEVEN
(opbouw, doel en resultaten van een humanistische jongerengroep; de sfeer in een groep, irrationele factoren)
5. TABOE - PROVOCATIE - TOLERANTIE
(bewust worden van taboes, hun nut en onnut, taboes in verschillende soorten van samenleving; de waarde van provocatie; tolerantie en leefbaarheid)
6. DE HUMANISTISCHE ORGANISATIE
(de organisatie van het Humanistisch Verbond en het humanistisch jongerenwerk, ook internatinaal)

Geen interesse? Dan, óf onmiddellijk een humanistische groep oprichten, in een bestuur het Humanistisch Verbond vertegenwoordigen, artikelen voor LIBERTIJD gaan schrijven, óf dit verhaal nog eens goed doorlezen. Als dat geholpen heeft: bellen of schrijven naar het humanistisch Jongeren Centrum i.o., postbus 2332, Oudegracht 152, Utrecht, tel. 030-24642 om je aan te melden als deelnemer aan de vormingscursus.

* Het Humanistisch Jongeren Centrum zal, zonodig, de gemeenschap waaruit de deelnemer komt, vragen om die kosten te vergoeden.

Studentenvereniging op Humanistische Grondslag
"Socrates"

U kunt het hoofdbestuur van deze vereniging thans bereiken in de Jan van Riebeeckstraat 5 bis A te Utrecht en niet meer in de Druivenstraat 14 te Leiden.

Het bestuur van de S.V.H.G. "Socrates", afdeling Amsterdam is voor het jaar 1968-1969 als volgt samengesteld:

Herman van Dam	voorzitter
Wim Iestra	secretaris
Geja Everaarts	penningmeesteresse
Marjo Koster	lid
Roel Bruntink	lid
Bart Korf	lid

Het correspondentie-adres is hier: Poggenbeekstraat 24 III te Amsterdam

Humanistisch Thuisfront

Bijdrage gevraagd

Uit de Alkmaarsche Courant van 26 oktober.

"In verband met het 20-jarig bestaan van de Stichting Humanistisch Thuisfront en de Stichting militaire tehuizen van het Humanistisch thuisfront wil de afdeling Alkmaar en omstreken een jubileumcadeau bijeenbrengen in de vorm van een flinke bijdrage voor het onderhoud van de militaire tehuizen van het Humanistisch Thuisfront, waarvan er thans vier in Nederland zijn en een in Duitsland.

Het plaatselijke comité verzoekt belangstellenden en sympathisanten een bijdrage te storten op giro-rekening 2162 ten name van de Amro-bank te Alkmaar en ten gunste van P.D. Roozen daal onder vermelding "Bijdrage Humanistisch Thuisfront".

In een toelichting op dit verzoek herinnert het comité aan de jarenlange strijd om ook voor de buitenkerkelijken in de strijdkrachten een geestelijk tehuis te creëren. De tehuizen zijn er nu met hun studiezaal, bibliotheek, televisiezaal, handenarbeidwerkplaats, sportruimte en conversatiezaal. Het in standhouden van de vijf bestaande tehuizen vergt grote bedragen en nog meer geld is nodig om in de toekomst nieuwe tehuizen te stichten. Vandaar de gedachte om bij het 20-jarig jubileum vanuit Alkmaar met een extra verrassing te komen".

Subsidie?

Al eens eerder publiceerden wij hetgeen kranten schreven over gemeenteraadsvergaderingen, als het ging om toekennen van subsidie aan het Humanistisch Thuisfront. Ditmaal iets uit het Brabants Dagblad van 1 november over de gemeenteraad van Brakel.

"Langdurig heeft de raad van Brakel ook dit keer weer stil gestaan bij het meerderheidsvoorstel van B. en W. om geen subsidie te verstrekken aan de Stichting Humanistisch Thuisfront. De heer T. van Mourik opende hierover een discussie, door op te merken, dat hij het kleinzielig vindt om geen subsidie te verlenen. Zijn partijgenoot Klop deelde deze zienswijze. De heer C. v. Tuijl (SGP) was het daarentegen volkomen met het meerderheidsvoorstel van B. en W. eens. Volgens hem is het een goddeloze instelling. "Het is helemaal tegen Gods woord". En wij moeten ervoor waken, dat iets wordt gedaan, dat niet tot ere Gods is". Wethouder van Ballegooijen antwoordde hierop dat wij allen de naasten lief moeten hebben gelijk ons zelve. Bovendien verweet hij de heer v. Tuijl, dat deze niet weet wat een humanist is.

Toen het persoonlijk dreigde te worden kapte burgemeester Van Eck de discussie af en deelde mee, dat hem was gebleken dat zeven raadsleden voor het afwijzen van de subsidie zijn en de heren Van Ballegooijen, Klop, De Pater en Van Mourik (allen Pv.d.A) tegen dit voorstel zijn".

VAN ALLE KANTEN

Wij beginnen dit keer met de zo op het oog alarmerende kop boven een artikel in het Hengelosch Dagblad van 17 oktober:

"Adspirant-voorzitter Rood: HUMANISTISCH VERBOND WORDT HERVORMD".

Opnieuw: de gaande en komende man

De kranten, ditmaal vooral de grote provinciale dagbladen, blijven doorgaan door middel van vraaggesprekken grote aandacht te besteden aan het aanstaand vertrek als algemeen voorzitter prof. dr. J.P. van Praag en de komst van mr. M.G. Rood.

De Haagsche Courant van 25 oktober schreef in een lang interview onder meer:

"Tweeëntwintig jaar aanblijven als voorzitter vind ik op zich zelf al veel te lang, maar dat lag nu eenmaal in de aard van de zaak. Ik was mede-oprichter en als je bij de hele periode van opbouw een rol hebt gespeeld wil je de consolidatie ook nog wel meemaken. Maar nu is het tijd dat er een nieuw geluid komt. Geen radicale ommekeer in het beleid, dat verwacht ik niet, maar een nieuw accent.

In hoeverre is het gelukt in de achterliggende 22 jaar het humanisme bij het Nederlandse volk ingang te doen vinden?

"Ons ledental van 16.000 is daarvoor niet maatgevend, al meen ik dat dit vooral in de komende jaren sterk zal groeien. Van veel meer belang is dat je een aantal mensen hebt verenigd, die tot een zeker zelfbewustzijn zijn gekomen. Hun optreden in eigen omgeving en vooral het dienstenpakket, dat deze kern aan de totale gemeenschap heeft aan te bieden, trekken een veel wijdere cirkel van invloed. De kring er omheen is moeilijk te schatten maar bij de Margriet-enquete naar de geestelijke stromingen destijds, kreeg de vraag: bent u Humanist?, zeven procent ja-stemmers. Dat percentage van het aantal gezinshoofden brengt ons meteen in de honderduizenden en dat klopt ook wel met de vaste luisterkring die wij aantreffen voor onze radiopraatjes.

Belangrijker echter nog vind ik de invloed, die van ons denken uitgaat op de mensen die zelf geen humanist zijn.

Ik heb de indruk, dat dit mede een factor is bij de veranderingen, die wij zien in de rooms-katholieke kerk. Humanisten maken nu ook deel uit van een onafzienbare reeks van commissies, die zich bezighouden met alle mogelijke vraagstukken. Daar hebt u weer dat diensten-pakket, dat wij menen te mogen aanbieden. Het is gewoon geworden, dat er tussen katholieken en protestanten nu ook een humanist zit, dat was 22 jaar geleden bepaald niet zo. Om één voorbeeld te noemen: bij het opstellen van wetten, die het geestelijke vlak raken, worden wij nu geraadpleegd".

In het Arnhems Dagblad van 30 oktober schreef de heer W. Engelen:

"In meer dan één opzicht verdient Van Praag zowel in als buiten zijn eigen kring erkend te worden als een universeel humanist: om zijn veelzijdige wijsgerige en wetenschappelijke kennis en belangstelling, om zijn niet aflatende toewijding aan de zaak van de mens in de huidige en toekomstige samenleving, om zijn all-round leiderschap van een beweging die voor een belangrijk deel haar aanzijn en aanzien in Nederland dankt aan de wijze waarop zij door haar voorzitter is gerepresenteerd. Universeel humanist ook in die zin dat het Van Praag niet gaat om deze organisatie als zodanig maar om het lot van mens en wereld waarvan hij de dramatische risico's in het huidige tijdsgewricht meer dan eens dringend beschreven heeft. Daarom heeft ook nooit nagelaten contacten met andere stromingen en levensovertuigingen te zoeken zodra hij daarin maar enigszins mogelijkheden van samendenken en samenwerken kan ontdekken die een goede afloop van het hachelijke avontuur waarin de mensheid thans verkeert kunnen bevorderen. Zijn mondiale instelling in deze zal hij verder kunnen uitleven in het voorzitterschap van de mede door hem opgerichte en vanaf haar begin (in 1952) geleide Internationale Humanistische en Ethische Unie.

Het Humanistisch Verbond lijdt door de recente beslissing van zijn voorzitter een gevoelig verlies op een moment waarop het hem wellicht het minste missen kan, maar het behoudt hem toch op de plaats waar hij thans het meeste nodig is: het moeizame maar meer dan ooit noodzakelijke geestelijke bezinningswerk. Intussen is er ook voor ons en voor alle Nederlanders die bepaalde wezenlijke elementen van zijn humanistische levensovertuiging bij alle waardering niet kunnen delen alle reden om hem dankbaar te zijn voor de bijdrage waarmee hij tot nu toe in en over zijn Humanistisch Verbond heen het geestelijk en maatschappelijk leven van deze tijd heeft verrijkt".

Het Leidsch Dagblad van 26 oktober had een vraaggesprek met mr. Rood, waarin deze o.a. zei:

"Er komt, als het congres met de voorstellen meegaat, een hoofdbestuur dat als denkcentrum fungeert met daarnaast afzonderlijk bestudeerde werkstichtingen voor vorming geestelijke verzorging, wetenschappelijk werk, jongerenactiviteiten, publiciteit.

Vooraf het meer centraal stellen van het vormingswerk vindt mr. Rood echter van belang. Wij leven in een samenleving, die meer en meer "educated society" wordt. Hierdoor en door de grotere vrijetijd die de mens tot zijn beschikking krijgt, worden de mogelijkheden voor de mens zichzelf tot mens te vormen groter.

Mensvorming, zoals het Humanistisch Verbond levert, wordt een produkt dat een bepaalde noodzakelijkheid en een bepaalde aantrekkelijkheid heeft. Mensvorming houdt hierbij voor mij in, dat de mens zo goed mogelijk gebruik gaat maken

van zijn eigen mogelijkheden om voor zichzelf te bepalen hoe hij zonder taboes en vooroordelen zijn eigen leven zal leiden".

Tot slot nemen wij uit de Nieuwe Apeldoornsche Courant van 19 oktober nog over:

"Er is een tijd geweest dat een minister in de Tweede Kamer uitriep: "Humanisten? Ze geven stenen voor brood!" Dat is zo'n zestien jaar geleden en de minister was mr. Mulderije. Nog dichterbij ligt de datum waarop een rooms-katholieke krant in het zuiden van ons land de humanisten omschreef als een stelletje communisten en homofielen. "Ik laat helemaal in het midden of het zo erg is dat te zijn, maar voor de katholieken in die tijd was het wel erg!", zegt prof.dr. J.P. van Praag. En hij heeft het recht iets terug te zeggen want de beschuldigende vinger was altijd naar hem uitgestoken. Geen wonder: hij heeft vele jaren lang het humanisme als het ware gepersonificeerd. Toen in 1946 het Humanistisch Verbond werd opgericht, koos men hem als voorzitter en hij is het gebleven tot op de dag van vandaag.

Het Humanistisch Verbond moet een centrum worden dat zich op het vormen van mensen gaat toeleggen. Een centrum waar mensen geholpen worden hun eigen mogelijkheden te ontplooiën. De mensen die veel meer mogelijkheden in zich hebben dan ze totnogtoe verwezenlijken, moeten de ruimte krijgen zichzelf te zijn.

Het zijn enige gedachten van mr. Rood, die door het hoofdbestuur van het Humanistisch Verbond op het congres, dat volgend voorjaar wordt gehouden, zal worden voorgesteld als de nieuwe voorzitter".

Conferentie van "SOCRATES"

Zeer vele bladen hebben aandacht gewijd aan de studiedag van de stichting "Socrates", waar juristen en medici spraken over de problemen rond de abortus provocatus. De Nieuwe Rotterdamse Courant van 21 oktober schreef:

"Strafbepalingen omtrent abortus provocatus zouden eigenlijk uit de wet moeten verdwijnen, zo luidt de mening van medici en juristen, die zaterdag te Utrecht op een conferentie van de humanistische stichting Socrates over dit onderwerp van gedachten hebben gewisseld. Dit is een principieel standpunt. Of het politiek haalbaar is moeten anderen uitmaken, aldus de conclusie.

Voor een verdere wijziging van de wettelijke bepalingen bestaat daarentegen weinig geestdrift, nu de betrokkenen hebben geleerd met de bestaande, verouderde maar voor insiders toch wel hanteerbare wetgeving te werken.

Abortus provocatus, indien uitgevoerd door niet-medici, valt onder de bepalingen inzake het onbevoegd uitoefenen van de geneeskunst, zodat daarvoor een aparte strafwetgeving noodzakelijk lijkt.

Niet unaniem waren op de conferentie de gedachten over de vraag of de medicus dan wel de vrouw dient te bepalen of er moet worden geaborteerd. Het duidelijkst sprak de arts F.P. Wibaut zich hierover uit. Hij zei dat de wens van de vrouw moet prevaleren.

De artsen moeten z.i. maar eens afstappen van het voetstuk waarop ze zichzelf hebben geplaatst, zo meende hij. De patiënt is volgens dokter Wibaut een gewone cliënt, wiens wensen de arts - nadat hij eventueel heeft gewezen op voor- en nadelen - moet eerbiedigen".

De Gooi- en Eemlander van 21 oktober:

"Er is een humanistische visie nodig, aldus mr. Rood, en die visie verdraagt geen compromissen. Als voorbeeld noemde mr. Rood de stellingneming van het Humanistisch Verbond, jaren geleden tezamen met de crematieverenigingen, bij het gelijkstellen van begraven en cremeren. Als wij er samen niet voor waren gaan ijveren, was die gelijkstelling er niet gekomen, oordeelde mr. Rood.

Ten aanzien van het oordeel van de vrouw bij de abortus provocatus werd tijdens de conferentie verschillend gedacht. Het aantal voorstanders van de idee dat het

oordeel van de vrouw prevaleert boven dat van de arts was groter, maar over deze kant van de zaak zal nog nader beraad volgen. Mr. Rood kondigde aan dat, de medische en juridische secties van Socrates zich in een gemeenschappelijke commissie nader over een wetenschappelijk verantwoord humanistisch standpunt ten aanzien van de abortus provocatus zullen gaan beraden".

De Friese Koerier van 21 oktober:

"Tijdens de conferentie van de humanistische stichting "Socrates" over de abortus provocatus heeft de Amsterdamse huisarts F.P. Wibaut gezegd, dat er in Zweden een nieuwe pil is voor vrouwen die niet op tijd hebben gemenstrueerd en dus een redelijke kans lopen om zwanger te zijn. Als ze deze pil innemen, krijgen ze automatisch een miskraam. Tenminste als de pil is geperfectioneerd, want zover is het nog niet".

VPRO-doelstellingen

"De VPRO knutselt moeizaam verder aan zijn nieuwe toekomst", schrijft het Nieuwsblad van het Noorden van 31 oktober. Het blad vervolgt:

"Het ethos van christendom en humanisme, waaraan de VPRO had te voldoen volgens de oorspronkelijke formulering, vindt men in de nieuwe doelstelling niet terug. Wel een duidelijk kritische verbondenheid aan de tradities van het vrijzinnig christendom en het humanisme, maar ook een progressief-culturele verkenning van de maatschappij.

In feite komt het hierop neer, dat de VPRO dezelfde programma's als voorheen blijft maken, maar dat er nu geen be-
ginselen zijn, die daarvoor een belemmering kunnen zijn.
Die nieuwe formulering is overigens verre van definitief,
omdat het algemeen bestuur er in zijn vergadering van a.s.
zaterdag er nog zijn oordeel over moet uitspreken".

Vier huwelijksbureaus

Trouw van 2 november schreef over mogelijke nauwe samenwerking
van de vier niet commerciële huwelijksbureaus in ons land:

"Het zijn het Katholiek Contact Bureau (met 2100 à 2200 leden), het Hervormd Contact Bureau (met 500 à 600 leden), het Gereformeerd Contact Bureau (700 à 800 leden) en de Humanistische Correspondentiekring voor Huwelijkscontacten (600 à 700 leden).

Besloten is tot de oprichting van een Landelijk Centrum voor Huwelijkscontacten, waarin de vier bureaus zullen op-
gaan, zij het dat in dit Centrum levensbeschouwelijke sec-
ties zullen worden gevormd. Op het ogenblik is men bezig
deze zaak zowel principieel als praktisch nader uit te
werken. Men verwacht, dat het Landelijk Centrum binnen
het jaar wel opgericht zal zijn. De motieven voor deze fusie
zijn allereerst van principiële aard, maar daarnaast ook
van praktische aard. Wat de principiële kant van de zaak
betreft: men hoopt door dit ene grote algemene bureau de
drempelvrees bij velen weg te nemen, die zich nu niet di-
rect tot een specifiek r.k. of protestants christelijk bu-
reau aangesproken voelen, maar die anderzijds wel prijs stel-
len op een bureau waaraan levensbeschouwelijke motieven
ten grondslag liggen. Op deze manier zou men veel meer
mensen dan tot nu toe kunnen helpen en bovendien kunnen
voorkomen dat deze mensen zich tot een van de commerciële
huwelijksbureaus in ons land wenden.

Een praktisch motief is o.a. dat één groot landelijk cen-
trum vrijwel zeker in aanmerking zou komen voor rijkssubsidie,
wat de vier afzonderlijke instellingen nu nog niet krijgen.
Juist gezien het feit, dat de vier levensbeschouwelijke bu-
reaus geen winst maken, kunnen zij een dergelijke subsidie
bijzonder goed gebruiken, omdat er op het ogenblik fors
geld bij moet van bijvoorbeeld de diaconieën".

Geestdodend?

Hoewel het allemaal terugslaat op een radio-uitzending van juli
1968, stond deze reactie pas op 25 oktober in De Nieuwsbrief
(Den Haag):

"Onderstaand stukje namen wij over uit Hermeneus, het hoog-
staande maandblad voor de Antieke Cultuur van het Neder-
lands Klassiek Verbond:

"In een radio-uitzending van het Humanistisch Verbond op
28 juli 1968 (afgedrukt in "Het woord van de week" 28 juli
1968) verklaarde P. Bordewijk:

Het gymnasium moet beschouwd worden als een inrichting waar intelligente jongens en meisjes zonder enige noodzaak worden gedwongen om wekelijks vele uren te besteden aan zoiets geestdodends als het leren van woordjes en verbuigingen, uren die beter besteed zouden kunnen worden aan zaken die leiden tot een beter inzicht of een bredere algemene ontwikkeling, bij voorbeeld door deze te gebruiken voor het bestuderen van waardevolle gedachten uit de oudheid.

Commentaar: (van Hermeneus)

Een Humanist, voor wie het menselijk contact van zo centrale betekenis is, zou moeten weten, dat de klassieke vorming niet uitsluitend bestaat uit het bestuderen van gedachten uit de Oudheid, maar evenzeer in het contact met de antieke mens, en dat menselijk contact met een vreemde alleen tot stand komt wanneer men diens taal verstaat. (Prof.dr. W.J. Verdenius)".

Kunnen Christenen ook humanisten zijn?

Op deze vraag trachtte prof.dr. P. Smits een antwoord te geven tijdens een gemeenteavond van de afdeling Wassenaar van de Nederlandse Protestantenvbond. Het Vaderland van 6 november schreef:

"Het humanisme behoort sinds Erasmus tot het terrein van het christendom, volgens prof. Smits, die ook van mening is dat de scheidslijn tussen moderne en antieke christenen principiëler is dan die tussen vrijzinnig christenen en humanisten. Toch zijn er wezenlijke verschillen tussen buitenkerkelijke humanisten en vrijzinnig christenen. Terecht verwijten humanisten de vrijzinnig christenen de eigentijdse religieuze bronnen te verwaarlozen. Anderzijds zijn de inzichten van het Humanistische Verbond vervreemd van de oude godsvoorstelling. De hedendaagse, volledig geseculariseerde, samenleving stelt zich geen vragen meer omtrent de herkomst van het menselijk normbesef. Het atheïsme van het Humanistische Verbond is te rationalistisch en kan de aan de mens inherente religieuze belangstelling niet boeien. Het marxistisch humanisme staat het vrijzinnig christendom nader dan het Humanistisch Verbond, dat te weinig worstelt met de transcendentale grond van het menszijn. De rijke geschiedenis van het christendom is onmisbaar voor de mensheid. Uitgaande van de nieuwe theologie is er een gezamenlijke taak voor buitenkerkelijke- en marxistische humanisten en voor vrijzinnig christenen weggelegd ten einde de vragen te beantwoorden betreffende de wezenlijke zin van het menselijk bestaan, de bronnen van de menselijke bezieling en de godsvraag, waarbij, volgens prof. Smits, het vrijzinnig christendom alles te leren heeft van het huamnisme. God heeft in onze tijd een andere functie gekregen, terwijl zijn vroegere functies door de maatschappij zijn overgenomen".

Onthullend rapport

De Werkgroep Jeugdzielzorg van de Pastorale Raad van Utrecht heeft een onderzoek ingesteld naar het aantal Katholieke kinderen dat niet-Katholieke scholen bezoekt. Het rapport begint, volgens het Arnhems Dagblad van 25 oktober met de opmerking:

"Minstens 30 % van de katholieke middelbare schooljeugd in de stad Utrecht bezoekt niet-katholieke scholen. Dat zijn minimaal 600 leerlingen".

Voorts zegt het rapport nog:

"Uit de cijfers is het ook duidelijk dat het aantal katholieke leerlingen op de niet-katholieke scholen nog voortdurend toeneemt. Aan de Openbare Scholengemeenschap op het Kanaleneiland nam het aantal van 210 katholieke leerlingen van vorig jaar toe tot 280 (op totaal 1428) dit schooljaar.

De werkgroep Jeugdzielzorg heeft zich in het desbetreffende rapport vooral bezig gehouden met de vraag of voor deze leerlingen bijzondere voorzieningen getroffen moeten worden voor het godsdienstonderwijs, die vanuit de scholen niet gegeven wordt en waarvan een aantal niet-katholieke scholen ook geen medewerking wenst te verlenen.

Op de Openbare Scholengemeenschap, die ook faciliteiten geeft aan het protestants en humanistisch onderwijs, wordt in de hogere klassen een les "Kennis van geestelijk leven" gegeven. Hierin wordt "op onbaatzuchtige wijze", aldus het rapport, gesproken over godsdienst en wat daarmee samenhangt. Dit op grond van de overtuiging van de schoolleiding dat bij het onderwijs ook levensvragen en godsdienstige vragen ter sprake dienen te komen. De mening heerst daar dat "de Nederlandse gemeenschap niet gebaat is bij een toenemend aantal "kleurloze" mensen, maar wel met burgers die vanuit een duidelijke levensovertuiging handelen en voldoende over de "andersdenkenden" zijn geïnformeerd om hen te kunnen respecteren en met hen te kunnen samenwerken". Het rapport verdiept zich ook nog in de godsdienstige vorming op de katholieke scholen, waarover ook nog vele problemen bestaan. De drie moderatoren van het Bonifacius-Lyceum en het Niels Stensen College zijn tot de conclusie gekomen, dat dit onderricht minder "kerkelijk" en meer "schools" dient te zijn. Dus meer in de richting van "kennis van het geestelijk leven", een open confrontatie met de grote levensvragen van de mens.

Ook de niet-katholieke school zal hierbij niet achter kunnen blijven. Opname hiervan is dan niet het binnenhalen van het paard van Troje, maar het bieden van levenskansen aan wat in haar eigen schoot geboren is".

Tegen Gods wil...

De commissie van het Pastoraal Concillie, dat het rapport "Huwelijk en gezin" samenstelde, heeft daarin gedachten neergelegd, die men-zelfs in deze tijd - toch wel opzienbarend mag noemen.

De Volkskrant van 31 oktober begon zijn artikel met de vraag: "Moet de onontbindbaarheid van het huwelijk worden als een opdracht en een gegronde hoop of als een objectief vaststaand feit?" Het is ondoenlijk in kort bestek op dit rapport in te gaan, maar uit diezelfde Volkskrant nemen wij toch graag het groot aantal "pastorale aanbevelingen" over. Nog opgemerkt zij dat namens het Humanistisch Verbond in deze commissie zitting had Prof.dr. G. Kooy.

"De plenaire vergadering acht het noodzakelijk dat nader beraad over de encycliek doorgang zal vinden. Afkappen daarvan zou funeste gevolgen kunnen hebben voor het persoonlijk geweten der gehuwden, voor de werkzaamheden op pastoraal plan, voor de eigen verantwoordelijkheid ten aanzien van het wereldbevolkingsvraagstuk. Wil daarom alle competente personen aansporen tot ernstige studie en het voortzetten der besprekingen op internationaal niveau.

Wil onze bisschoppen met de meeste aandrang vragen om verder overleg tussen de paus, het wereldepiscopaat, de gehuwden en de deskundigen te stimuleren.

Bepleit voor de katholieken wier huwelijksband feitelijk onherstelbaar verloren is gegaan, een oplossing die méér is dan een compromis of noodoplossing op pastoraal niveau.

Wil de daartoe bevoegde personen en/of instanties in de kerk met alle aandrang vragen:

- a. een reëel antwoord te zoeken voor de theologische en praktische problemen omtrent de onontbindbaarheid van het christelijk huwelijk;
- b. te streven naar de noodzakelijke correctie en vereenvoudiging van de bestaande kerkorde inzake huwelijk, huwelijksluiting, de juridische aspecten en de huwelijksprocessen.

Wijst nadrukkelijk op de noodzaak het Nederlands echtscheidingsrecht te corrigeren min verband met kwesties als "de grote leugen" en het formalisme van de verzoeningspoging".

Priesters vragen opheffen plicht tot celibaat

Deze kop stond boven een artikel in de Nieuwe Haarlemse Courant van 29 oktober; het ging in op een rapport van de commissie: "De zedelijke levenshouding van de christen in deze wereld" (van het Pastoraal Concilie waarin namens het Humanistisch Verbond Prof.dr. W. van Dooren zitting had). Het blad schreef o.m.

"Zeer veel priesters voelen zich verbonden met priesters, die volgens de berichten in sommige landen uit het ambt worden gezet. De persoon mag, zo menen zij, nooit aan het systeem geofferd worden. Zij hebben daarom unaniem de bisschoppen in overweging gegeven in voorkomende gevallen bij de bisschoppen in andere kerkprovincies te bemiddelen. Ook in verband met de pluriformiteit in de geloofsgemeenschap moet naar het oordeel van vele priesters het verlangen van verschillende groeperingen met betrekking tot

het toekennen van pastorale functies aan gehuwde priesters meespelen bij beleidsbeslissingen, zelfs als "de grote massa" er nog niet geheel rijp voor zou zijn. De bezorgdheid voor de grote massa speelt een belangrijke rol, maar men meent dat ook hier de veelzijdigheid niet mag lijden onder de eenvormigheid. De groep van 130 priesters bestaat uit 50 pastoors, 35 kapelaans en 45 in de categorie zielzorg werkende priesters. De leeftijden variëren van beneden de 30 tot 70 jaar".

Echt volwassen mens schept zichzelf norm

Aan bovengenoemd rapport wijdde de Volkskrant van 29 oktober een artikel; aan het slot waarvan men refereerde aan de "pastorale aanbevelingen" (die wij in een eerder stukje voor u overnamen). Hetgeen hierin door de commissie van het Pastoraal Concilie werd uitgesproken, zal ieder humanist wel aanspreken:

"De "pastorale aanbevelingen" van het rapport sluiten hierop nauw aan. Betoogd wordt dat de kerk zich opnieuw moet bezinnen op de zedelijke beginselen en aansluiting moet zoeken bij het moderne levensgevoel. De eigenlijke zin van het christelijk geloof ligt niet in de betekenis die dat geloof voor de zedelijkheid heeft, maar in het persoonlijk aangesproken worden door de openbaring als heilsboodschap van godswege.

De evangelische vrijheid betekent niet een normloosheid van leven, maar wel een zedelijke volwassenheid, die gekenmerkt wordt door het vermogen - zelf normen scheppend en herscheppend - in het concrete leven van persoon en gemeenschap de liefde te verwerkelijken. Niet de wetten bepalen de mens. Biologische en psychologische structuren zelf zijn aan zijn cultuurscheppend en zingevend vermogen onderworpen. Van algemene betekenis is alleen de liefde.

De herbezinning op normen een dringende opgave, kan niet, zoals voorheen, door de leiding in kerk en maatschappij op eigen gezag worden volbracht, maar is in toenemende mate een opgave voor allen geworden; de kerk mag ten aanzien van wie ook niet autoritair en exclusief optreden. Bij het spreken over en streven naar een persoonlijk geweten dient de roeping tot een evangelische vrijheid als perspectief voor ogen te staan. De gemeenschap dient aan haar leden ruimte te bieden voor veelvormige overtuigingen en wijzen van leven".

Tot slot enkele recensies, alle drie uit Het Parool van 8 november.

"De serie van het Humanistisch Verbond Oriëntatie is hier al eerder met waardering genoemd. Bis, want voor de lage prijs wordt eenvoudig én goed materiaal geboden. In eerste instantie is dit bedoeld als "oriëntatie" bij de voorbereiding van groepsdiscussies in het kader van de humanistische geestelijke verzorging bij het leger. Deze uitgaven lijken me echter eveneens geschikt voor andere discussiekringen of

persoonlijk gebruik. Van de serie Aziatische godsdiensten is nu uitgekomen nr. 3: het Hindoeïsme (prof.dr. D.J. Hoens); van de serie Wereldproblemen: het bevolkingsvraagstuk (mevr. dr. M. Rood-de Boer) en Welvaart-armoede (drs. J.P. Pronk) Van de serie Huwelijk en Gezin en De mens en zijn wereld zijn beide vijf brochures verschenen. (Bestellingen bij het Humanistisch Verbond, Oudegracht 152, Postbus 114, Utrecht. Prijs f 0,50, giro 30.49.60).

Humanisme en arbeid heeft een rapport uitgebracht door een studietoelstand ingesteld door de Humanistische Stichting Socrates. Hierin wordt gepoogd een humanistische waardering te geven van de arbeid. Nader uitgewerkt worden de volgende onderwerpen: Humanisme en arbeid, de betekenis van de arbeid voor de samenleving, de betekenis van de arbeid voor de menselijke persoonlijkheid humanistische waardering van de arbeid. (N.V. uitgeverij W.P. van Stockum & Zn.)

Doel en streven van het Humanistisch Verbond vindt men in het boekje Het Humanistisch Verbond. Bovendien geven verschillende humanistische voormannen een algemene oriëntering omtrent het humanisme, geschiedenis en heden, nationaal en internationaal. Een poging tot dialoog is gedaan door eveneens een visie op het Humanistisch Verbond op te nemen van een rooms-katholiek, een protestant en een niet-aangeslotene bij het Humanistisch Verbond. Een handige uitgave die goede voorlichting biedt. (Samenstelling H.J.J. Lips, Bureau Hoofdraadsman, Hoofdstraat 84, Driebergen).

De brochure onder de titel Dit wordt gedaan geeft een overzicht van de plaats van het humanisme in de samenleving, maar vooral van de verschillende activiteiten van het Humanistisch Verbond. Dat zijn de geestelijke verzorging in leger, arbeiderskampen en strafgestichten; voorts zijn er de bureaus voor levens- en gezinsmoeilijkheden, het zomerwerk, publicaties en studie. (Uitgave van Humanistisch Verbond, Oudegracht 152, Postbus 114, Utrecht)".

INTERNATIONAAL NIEUWS

Afrika

In maart 1968 werd een humanistische groep gevormd in Botswana (Afrika). Sindsdien zijn er een aantal goed bezochte bijeenkomsten belegd, waarop het humanisme werd uiteengezet. Gezien de christelijke indoctrinatie op de scholen was de steun van de zijde der Afrikanen een verrassing.

In Botswana bestaat grote behoefte aan opvoeding op het gebied van de gezondheid. Daarom besloot de Botswana Humanist Association ook twee bijeenkomsten te organiseren waarop voorlichting gegeven werd over tuberculose en geslachtsziekten. Deze bijeenkomsten zullen ongetwijfeld nog door andere gevolgd worden.

Perzië

Sinds de zomer van dit jaar onderhoudt de IHEU ook contact met een groep in Perzië, de Humanist Movement of the Iranian People. Deze groepering wil zich ook met de politiek bezighouden.

Marxisten

De besprekingen van de IHEU met marxisten uit Oost-Europa die op gang gekomen zijn tijdens het Internationaal Filosofisch Congres in Wenen, zullen indien enigszins mogelijk volgend jaar voortgezet worden op het eiland Korinla in Joegoslavië. De belangstelling voor de bespreking in Wenen was groot. Er waren + 70 aanwezigen, toehoorders inbegrepen.

Zweden

Sinds de laatste Board vergadering heeft de IHEU ledenorganisaties in heel Scandinavië met uitzondering van Zweden. Tot nu toe was men er niet in geslaagd een humanistische organisatie in dat land op te sporen. Daar is nu verandering in gekomen, daar men kortgeleden contact heeft kunnen leggen met Förbundet för Religionsfrihet. De verdere ontwikkeling der betrekkingen met de IHEU zal afgewacht moeten worden.

Katholieken

Niet alleen de dialoog met de marxisten zal worden voortgezet, ook die met de rooms-katholieken. Met de vertegenwoordiger van het Vaticaanse secretariaat voor de Niet-Gelovigen, die als waarnemer het IHEU congres in Hannover bijwoonde, werd afgesproken dat de dialoog moet worden voortgezet. Na overleg is de datum vastgesteld op juni van het volgend jaar. De bespreking wordt dan gehouden in Milaan (Italië) en kan gecombineerd worden met de vergadering van het Dagelijks Bestuur van de IHEU.

Rechten van de mens

De IHEU was vertegenwoordigd op de conferentie over de rechten van de mens die in september door bij UNESCO en ECOSOC aangesloten internationale non-gouvernementale organisaties te Parijs gehouden werd.